

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ሒሩት መለሰ

ታፈሰ ይርጋ

ፀጋዬ አሰማማው

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ - አቃቤ ሕግ አውግቸው መኮንን

ተጠሪ፡- አቶ ተመስገን አዲስ - አልቀረቡም

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ነበር። መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በወንጀል ይግባኝ መዝገብ ቁጥር 15071 ታህሳስ 14 ቀን 2000 ዓ.ም ለወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 63 የሰጠው ትርጓሜና ተጠሪ በዋስ እንዲለቀቅ የሰጠውን ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት አለበት በማለት የሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ስላመለከተ ነው። የክርክሩ መነሻ አመልካች ተጠሪ 1996 ያወጣውን የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 543 ንዑስ አንቀጽ 3 በመተላለፍ በቸልተኝነት ያሽከረክር በነበረው አይሱዙ መኪና እማሆይ ሙሉነሽ ደላላ የተባሉትን ገድሏል በሚል ክስ አቅርቦታል። ይህ የወንጀል ክስ በሚታይበት ጊዜ ተጠሪ የዋስ መብቴ ተጠብቆ ከውጭ እየቀረብኩ እንደከራከር ይፈቀደልኝ በማለት ለከፍተኛው ፍርድ ቤት ያመለከተ ሲሆን አመልካችን ወክሎ የሚከራከረው አቃቤ ሕግ በበኩሉ በተጠሪ ላይ የተጠቀሰው አንቀጽ እስከ አስራ አምስት ዓመት በሚደረስ ጽኑ እስራት የሚያስቀጣ ስለሆነ በወንጀሉም የሰው ሕይወት ለሕልፈተሞች የተዳረገ በመሆኑ በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 63 መሰረት የዋስ መብት የሚያስፈቅድ ባለመሆኑ በአስር ሆኖ እንዲከራከር ትእዛዝ ይሰጥልኝ በማለት ተከራክሯል። የከፍተኛው ፍርድ ቤት ተጠሪ የተከሰሰበት የሕግ አንቀጽ የዋስ መብት የማያስፈቅድ መሆኑን በመግለጽ የተጠሪን የዋስትና መብት ከጥያቄ ውድቅ አድርጎታል። ተጠሪ በከፍተኛው ፍርድ ቤት የዋስትና ጥያቄውን አስመልክቶ የሰጠውን ብይን በመቃወም ይግባኝ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ያቀረበ ሲሆን ጠቅላይ ፍርድ ቤቱም የወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 63 ሕግ አውጭው የደነገገው ከአስራ አምስት ዓመት በላይ የሚያስቀጡ ሆነ ተብሎ የሚፈጸሙ በሰው መግደል የተከሰሱ ሰዎችን የዋስ መብት ለመከልከል እንደሆነ የሥነ ሥርዓት ሕግ ድንጋጌውን በ1949 ዓ.ም ከወጣው የወንጀልኛ መቅጫ ሕግ ድንጋጌ ጋር በማገናዘብ ለመረዳት ይቻላል። ስለሆነም፣ በአዲሱ የወንጀል ሕግ የቅጣቱ መጠን እስከ አስራ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት የሚያስቀጣ ቢሆንም የሥነ ሥርዓት ሕጉን ያወጀው ሕግ አውጭ በቸልተኝነት የሰው መግደል ወንጀል የፈፀሙ ሰዎችን የዋስ መብት የመከልከል ሐሳብ ያልነበረው በመሆኑ ተጠሪ የብር 2000/ሁለት ሺህ ብር/ ዋስ አቅርቦ እንዲለቀቅ በማለት ወስኗል።

አመልካች ይህ የጠቅላይ ፍርድ ቤት የሕግ አተረጓጎምና የሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት አለበት። ተጠሪ የተከሰሰበት ጉዳይ እስከ አስራ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት የሚያስቀጣ ሆኖ እያለና በወንጀሉም የሰው ሕይወት ለሕልፈት የተዳረገ መሆኑ በክሱ ውስጥ ተገልጾ እያለ እነዚህ ሁለት ሁኔታዎች በተሟሉበት ሁኔታ ተከላሹ በዋስትና ወረቀት እንደማይለቀቅ በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 63 ንዑስ አንቀጽ 1 በግልጽ ተደንግጎ እያለ በቸልተኝነት የሰው መግደል ወንጀል መፈፀም የዋስትና መብት አያስነፍግም የሚል ትርጓሜ በመስጠት ተጠሪ በዋስ እንዲለቀቅ መወሰኑ መሰረታዊ የሕግ ስህተት አለበት በሰበር ታይቶ ሊታረም ይገባል የሚል የሰበር አቤቱታ አቅርቧል። ተጠሪ በበኩሉ በዋናው ጉዳይ ጥፋተኛ ስለተባለኩ አቤቱታው ውድቅ ይደረግ በማለት ተከራክሯል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር ደረጃ የቀረበው ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዝገቡን መርምረናል። መዝገቡን እንደመረመርነው በኢ.ፌ.ዴ.ሪ የወንጀል ሕግ የተሻሻሉና የተለወጡ ሁኔታዎች በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ ድንጋጌዎች ጋር ያላቸውን ተፈጻሚነትና ፍርድ ቤቶች ሊከተሉት የሚገባ የሕግ አተረጓጎም ምን መሆን አለበት? የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰጠው የሕግ ትርጓሜ ተገቢ ነው ወይስ አይደለም? የሚሉትን ነጥቦች መመርመር ያለባቸው ሆነው አግኝተናቸዋል።

የመጀመሪያውን ነጥብ በተመለከተ በኢ.ፌ.ዴ.ሪ የወንጀል ሕግ መሰረታዊ የይዘታና የቅጣት ለውጥና መሻሻል የተደረገባቸው የወንጀል አይነቶች ያሉ መሆኑ አያከራክርም። ከወንጀል ሕግ ጉንጠሎን የወንጀል ሥነ ሥርዓት ሕግ ተሻሽሎ አለመውጣቱ የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ያነሳቸውን የመክራክሪያ ሐሳቦችና ጥያቄዎች እንዲነሱ ክፍተት የሚፈጥር ስለመሆኑ ለመገንዘብ ይቻላል። ሆኖም ሕግ አውጭው በአዲስ የወንጀል ሕግ ያወጣቸውና ያሻሻላቸው ጉዳዮች ባሉበት ሁኔታ በቀጥታ ከነበረው የሥነ-ሥርዓት ሕግ ድንጋጌዎች ጋር ተጣምረው ተፈጻሚ እንዲሆኑና እንዲተረጎሙ ፍላጎትና ሐሳብ አለው ተብሎ መወሰድ ይኖርበታል። ስለሆነም በአዲሱ የወንጀል ሕግ ቅጣታቸው ክፍ ብሎ የተደነገጉ ወንጀሎች የዋስትና ጥያቄና ተከላሽ በሌለበት እንዲታይ የሚቀርቡ የሥነ-ሥርዓት ጥያቄዎች 1949 ዓ.ም በወጣው የወንጀልኛ መቅጫ ሕግ የነበረውን ሁኔታ ምን ውስጥ ማስገባትና ትርጓሜ መስጠት ሳይኖሩ የሥነ-ስርዓት ህጉን ከአዲሱ የወንጀል ሕግ ድንጋጌዎች ጋር በቀጥታ አጣምሮ በማየት መወሰን ይኖርባቸዋል።

ከዚህ አንጻር አዲሱ የወንጀል ሕግ ከመውጣቱ በፊት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ እስራት ብቻ ያስቀጣ የነበረው በቸልተኝነት ሰው የመግደል ወንጀል በአዲሱ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 543 ንዑስ አንቀጽ 3 እስከ አስራ አምስት ዓመት በሚደረስ ጽኑ እስራት የሚያስቀጣ መሆኑ ተደንግጓል። ስለሆነም ይህ ድንጋጌ በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 63 ንዑስ አንቀጽ 1 የተቀመጡትን መስፈርቶች ያሟላል ወይስ አያሟላም የሚለውን በመመዘን ብቻ መወሰን ሲገባው የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት 1949 በወጣው የወንጀል ሕግ የነበረውን ሁኔታ መነሻ በማድረግ የሰጠው የሕግ ትርጓሜ ተገቢነት የሌለው ነው። ስለሆነም ተጠሪ የተከሰሰበት የሕግ ድንጋጌ በወንጀልኛ መቅጫ ሥነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 63 ንዑስ አንቀጽ 1 የተቀመጡትን መስፈርቶች የሚያሟላና የዋስ መብት የማያስፈቅድ ሆኖ እያለ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ተጠሪ በዋስ እንዲለቀቅ መወሰኑ መሰረታዊ የሕግ ስህተት አለበት በማለት ፍርድ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 15071 ታህሣስ 14 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ ተሸሯል። ይፃፍ።
2. የከፍተኛው ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 2077 ጎዳር 12 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ ፀንቷል። ይፃፍ።
3. አመልካች በዚህ ፍርድ ቤት ያወጣውን ወጪ ራሱ ይቻል ብለናል ይህ ፍርድ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ጎዳር 11 ቀን 2001 ዓ.ም በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ